

کافه
خاطره صبا،
گفت و گو با ناصر
آقای مدرس، نویسنده،
مترجم و بازیگر سینما و
تلویزیون و تئاتر

اولین معلم هنری ام شهید بهشتی بود

اجازه بدهید مصاحبه را از دهه چهل آغاز کنیم؛ دهه‌ای که بسیاری آن را دوران طلایی و شکوفایی فرهنگ و هنر ایران می‌دانند. در آن مقطع، سینما و ادبیات در اوج خلاقیت و پویایی قرار داشتند و تئاتر نیز با جریان‌های تازه‌ای همراه شد. این سال‌ها همزمان با دوران نوجوانی و جوانی شما بود. آن فضا و حال و هوا چه تأثیری بر شما گذاشت و چگونه مسیر زندگی هنری‌تان را شکل داد؟

اهل سینما رفتن هم بودید؟ یعنی در آن سال‌ها تماشای فیلم برایتان جدی بود یا بیشتر به شکل تفریحی و اتفاقی سراغ پرده سینما می‌رفتید؟

بله، می‌رفتم. اما چون در آن دوران هنوز شناخت عمیقی از کلیت سینما نداشتیم، چندان اهل انتخاب و برنامه‌ریزی برای دیدن فیلم‌ها نبودم. بیشتر به صورت پراکنده فیلم می‌دیدم. البته در همان دوران دبیرستان تعداد زیادی تئاتر بازی کردم و تجربه‌های صحنه برایم جدی‌تر بود.

گفتید افراد تأثیرگذار در شکل‌گیری مسیر

هنری شما موثر بودند...
بله، اهل شهر قم هستم و مدتی در دبیرستان دین و دانش قم درس می‌خواندم. مدیریت این مدرسه بر عهده آیت‌الله شهید بهشتی بود و ایشان علاوه بر مدیریت، دبیر زبان انگلیسی ما هم بودند. بعد به دبیرستان حکیم نظامی رفتم و با فتحعلی اویسی هم‌کلاس شدم و با برادرش که در مدرسه، تئاتر کارگردانی می‌کرد همکاری داشتیم. مدرسه‌ای با ساختمان قدیمی که قدمت آن به زمان رضا شاه بر می‌گشت. شاید برایتان جالب باشد که اشاره کنم سواى فتحعلی اویسی با حاج احمد خمینی نیز هم‌کلاس بودم.

چه ارزیابی‌ای از شخصیت شهید بهشتی داشتید؟
آدمی به شدت جذاب، کاریزماتیک و در عین حال متفاوت با بسیاری از روحانیون دیگر بود. او یک روحانی روشن‌فکر محسوب می‌شد. ما در درس زبان انگلیسی کتابی به نام «دایرکت متد» داشتیم که شامل چند داستان بود. شهید بهشتی به ما گفت قصد دارد دیالوگ‌های این کتاب را به صورت نمایشنامه درآورد تا بتوانیم از روی آن تئاتر اجرا کنیم. سر کلاس پرسید چه کسانی داوطلب این کار هستند و من اولین نفری بودم که دستم را بالا بردم.

آن زمان از تئاتر شناختی یا تجربه‌ای در این زمینه داشتید؟

نه، دانشی نداشتیم. چند نفر دیگر هم داوطلب شدند و بعد از حفظ کردن دیالوگ‌ها، در سرسرای دبیرستان سکویی زدیم و تعدادی صندلی چیدیم و نمایش را اجرا کردیم. بعد از آن،

آیت‌الله بهشتی ما را به شدت تشویق کرد. ماه بعد مرا صدا کردند که به دفتر بروم. شهید بهشتی متنی به فارسی نوشته بود و گفت می‌خواهد آن را اجرا کنیم. متن را خواندم و کار کردیم و از همان دوران بود که گرایش من به فعالیت‌های هنری آغاز شد.

آیا حاج احمد آقا خمینی رفاقت داشتید؟

خیلی زیاد و به‌خانه‌همدیگر رفت و آمد داشتیم.

آیا حاج احمد آقا سینما می‌رفتید؟

آن سالها شهر قم سینما نداشت و من به همراه خانواده برای سینما رفتن به تهران می‌آمدیم.

تا چه زمانی در قم ساکن بودید؟

تا سال ۱۳۴۳ که دیپلم گرفتم در قم بودم و سپس با کل خانواده به تهران آمدم.

پدرتان چه شغلی داشت؟

پدرم رئیس حسابداری یک موسسه و جزو طبقه متوسط بودیم.

برای تحصیلات چه برنامه‌ای داشتید؟

می‌خواستیم مهندسی عمران بخوانم و آن زمان کنکورها در همان دانشگاهی که متقاضی حضور در آنجا بودیم برگزار می‌شد و کنکور هنوز سراسری نشده بود و در کنکور دانشگاه فنی دانشگاه تهران شرکت کردم و چون مطالعاتم زیاد نبود قبول نشدم و رفتم سربازی.

در سپاهی دانش خدمت کردید؟

بله و برای تدریس به روستای حوالی چهار محال و بختیاری رفتم و در اوقات فراغتم برای کنکور درس می‌خواندم. بعد از اتمام خدمت فکر کردم که برای قبولی در رشته نمایش هم تلاشی بکنم.

احمد محمد اسماعیلی
گفت و گو

بسیاری از بازیگران مطرح و نام‌آور سینما و تلویزیون، بازیگری را با رویکردی تکنیکال و مبتنی بر مهارت‌های فنی دنبال می‌کنند؛ اما در میان آنان، ناصر آقای بهشتی به عنوان یکی از درخشان‌ترین چهره‌ها در این عرصه می‌درخشید. او نه تنها در اجرای نقش‌های درونی، پیچیده و چندوجهی مهارت دارد، بلکه توانسته است هر بار تصویری تازه و متفاوت از شخصیت‌ها پیش بر پرده سینما و قاب تلویزیون به جا بگذارد.

نگاهی گذرا به کارنامه هنری آقای بهشتی نشان می‌دهد که او استاد بازی آفرینی آدم‌هایی است که در کشاکش‌های روانی، عاطفی و اجتماعی به مرزهای بحرانی رسیده‌اند. مرد به آخر خط رسیده در فیلم «تپش»، ساواکی خسته و درمانده در «اشباح»، برادر نگران و دلسوز در «شبح کزدم»، دکتر متزلزل و پریشان‌احوال در «تصویر آخر» و البته دانای کل سریال «هفت‌سر ازدها» تنها بخشی از نقش آفرینی‌های شاخص اوست که در حافظه مخاطبان و تاریخ بازیگری ایران ماندگار شده‌اند.

با این همه، هنر ناصر آقای محدود به صحنه و پرده نمانده است. او در مقام معلم و پژوهشگر نیز سهمی بزرگ در اعتلای دانش بازیگری و هنرهای نمایشی داشته است. سابقه‌ی درخشان در تدریس، همراه با ترجمه و تألیف کتاب‌های ارزشمند هنری و سینمایی، جایگاه او را به عنوان یکی از منابع مرجع و معتبر در این حوزه تثبیت کرده است. آثاری که سال‌هاست در دانشگاه‌ها، کارگاه‌های آموزشی و حتی نزد علاقه‌مندان مستقل به بازیگری و سینما مورد استفاده قرار می‌گیرند. اکنون فرصتی پیش آمده تا با ناصر آقای، این هنرمند چندوجهی و اندیشمند، به مرور دوران کاری‌اش بپردازیم؛ از تجربه‌های بازیگری در نقش‌های ماندگار گرفته تا فعالیت‌های پژوهشی و آموزشی که هر یک به سهم خود بخشی از تاریخ معاصر هنر ایران را شکل داده‌اند.